

COSTES PROCESSALS

L'INSTITUT AGRÍCOLA s'adhereix a les al·legacions fetes per la CEOE a la proposició de Llei de Reforma de les Costes Processals.

El Grup Parlamentari Socialista va presentar el 22 de setembre de 2017 una Proposició de Llei per a la reforma dels articles 394, 397 i 398 de la Llei estatal 1/2000, d'enjudiciament civil, així com de l'article 139 de la Llei reguladora de la jurisdicció contenciosa administrativa. La Proposició de Llei advoca per derogar les reformes en matèria de costes judicials introduïdes per la Llei 34/1984 de reforma urgent de la Llei d'Enjudiciament Civil i tornar al sistema primitiu que estableix la Llei d'enjudiciament civil de 1881.

Les mesures proposades tindran un seriós impacte des del punt de vista de política judicial i econòmica, alhora que distància a Espanya de la resta de sistemes processals civils de la Unió Europea.

L'exposició de motius de la Proposició de Llei entén que perquè hi hagi una condemna en costes a una de les parts no n'hi ha prou el venciment, sinó que s'ha d'afegir la necessitat que la part vençuda hagi actuat de manera dolosa o culposa, atès que es guarda una major relació amb les previsions de l'article 1902 del Codi Civil. Amb caràcter general, **d'acord amb la Proposició de Llei, cada part haurà d'assumir els costos processals tot i que una Sentència estimi íntegrament totes les pretensions d'una d'elles, amb l'excepció de la temeritat.** Espanya va implantar el principi de venciment objectiu per mitjà de la Llei estatal 34/1984.

La Proposició de Llei elimina el principi de venciment mitjançant la limitació de la condemna en costes únicament a aquells casos en què hi hagi existit temeritat. Això suposa derogar l'actual sistema per tornar al primitiu de la Llei d'enjudiciament civil de 1881, amb el sistema on les condemnes en costes eren residuals i les parts litigaven sense risc de costes. La modernització del nostre sistema d'imposició de costes judicials el 1984 va incorporar la tradició europea en aquesta matèria, va suposar un control per evitar l'excessiva litigiositat i va implantar un mecanisme que garantís la indemnitat de la part que es veu forçada a litigar i resulta vencedora en el plet.

El règim de condemna en costes previst actualment no és d'aplicació automàtica a tot litigi. Cal que la part hagi vist rebutjades totes les pretensions, de manera que no s'aplica en supòsits d'estimació parcial, com passa en altres jurisdiccions. A més, el jutge té un marge raonable de discrecionalitat per no imposar les costes quan hi hagi seriosos dubtes de fet o de dret. Igualment, el nostre sistema de costes preveu una regulació específica per a casos en els quals la part condemnada sigui titular del dret d'assistència jurídica gratuïta. **És a dir, el sistema actual és prudent i adequat.**

Tots els sistemes judicials de la Unió Europea es regeixen d'acord el principi de venciment objectiu, l'anomenat principi "*loser pays*" –"qui perd paga". Tot això és el que la Proposició de Llei pretén eliminar. La regla "*loser pays*" ha estat recomanada reiteradament per la Comissió Europea com a forma d'evitar l'increment de la litigiositat i controlar la litigació abusiva –específicament en accions col·lectives en matèria de consum. El principi de venciment objectiu és igualment seguit pel Tribunal General de la Unió Europea de manera similar a la regulació espanyola i és el principi comunament acceptat en procediments arbitrals.

El principi de venciment objectiu que la Proposició de Llei pretén suprimir compleix, entre d'altres, amb les següents funcions essencials de política judicial, econòmica i de protecció de la tutela de les parts:

- **Garanteix la indemnitat de qui ha estat obligat a litigar**, i se li compensa per les despeses que ha suportat indegudament.
- **Incentiva l'anàlisi crítica de les possibilitats d'èxit de les parts en el litigi** i l'adopció d'una postura raonable.
- **Afavoreix la lluita contra la morositat.** Assegura que el creditor és compensat pels costos processals raonables que hagi hagut d'assumir per a la reclamació del seu crèdit.
- **Redueix la litigiositat.** Litigar sense el risc a haver d'indemnitzar a la contrapart pels costos

judicials provoca un augment de la litigiositat, amb el consegüent increment del cost de la nostra Justícia.

- **Prevé l'abús del litigi.** Es protegeix les parts amb menys recursos enfront de les més fortes. S'eviten casos en què la part més feble no pugui suportar els costos del litigi i que la part amb més recursos li commini a una negociació desigual.
- **Afavoreix la solució extrajudicial del conflicte.** Les parts assumeixen una contingència derivada del fet que les seves pretensions siguin desestimades íntegrament, de manera que una eventual condemna en costes opera com a incentiu perquè solucioni la controvèrsia pels seus propis mitjans. Altres jurisdiccions europees, on la mediació ha estat reeixida, utilitzen el criteri d'imposició de costes a aquella part que s'ha negat a acceptar una oferta raonable.
- **Dota el sistema de regles objectives i clares.** Les parts poden preveure amb antelació els costos i riscos associats al litigi i són conscients del risc que suposa la litigació en cas que les seves pretensions fossin desestimades.

La Proposició de Llei **elimina també el límit de la condemna en costes a la tercera part de la quantia del procés** per cada un dels litigants que hagin obtingut tal pronunciament. La supressió implica trencar amb la proporcionalitat que actualment hi ha entre la quantia del procediment i els costos associats dels professionals que intervenen en la seva reclamació. Si se suprimeix aquesta limitació, la condemna a costes pot arribar a ser fins i tot superior a la quantia que és objecte de litigi. La ruptura del principi de proporcionalitat s'agreuja en el cas que hi hagués diversos litigants, ja que la part condemnada es podria veure obligada a abonar les costes de tots i cadascun de les parts vencedores sense cap limitació. Això suposa, en la pràctica, que en determinats casos, l'interès dels professionals que intervenen en el plet pugui ser superior al del mateix litigant, amb el consegüent impacte que aquesta decisió té sobre la tutela judicial efectiva de les parts.

La Proposició de Llei també estableix el dret a costes quan la part vencedora és un consumidor. La Comissió Europea aconsella precisament el contrari, establint com a principi que els consumidors assumeixin un risc al pagament de les costes amb l'objectiu d'evitar l'increment de la litigiositat abusiva. Entre d'altres motius, la Comissió Europea és conscient que aquest tipus de processos són conduïts, cada vegada més, a través de despatxos d'advocats dedicats a la litigació massiva i fons d'inversió.

La Proposició de Llei, en el seu conjunt, genera un problema processal i de justícia on no existeix. El sistema actual reconeix el dret del consumidor que veu estimades les seves pretensions al cobrament de les costes. No obstant això, atès que deroga amb

caràcter general el principi de venciment objectiu, pretén resoldre el problema que ella mateixa genera a través de l'establiment d'un nou i particular sistema de condemna en costes asimètric a favor exclusivament del consumidor, desconegut en dret comparat, sense fer cas a la Comissió Europea i contrari a dret de la Unió.

La Proposició de Llei estableix, finalment, que les pretensions inestimables s'han de valorar en 18.000 €, "*llevat que, atesa la complexitat de l'assumpte, el tribunal disposi una altra cosa*". Aquesta proposta és similar a l'actual redacció, però deixa un ampli marge de discrecionalitat al tribunal per determinar l'import de la condemna en costes una vegada finalitzat el procediment en litigis tramitats per quantia indeterminada. Però això impedeix a les parts preveure amb raonabilitat suficient les costes que hauran d'abonar en cas de ser condemnades i provoca agres debats en fase d'impugnació d'honoraris, amb la consegüent inversió de recursos en la seva solució, tant per a les parts com per a l'Administració de Justícia.

El desitjable seria que la quantia rellevant a l'efecte de costes es resolgui mitjançant normes clares i objectives en un moment processal inicial amb base a un criteri objectiu. La indeterminació de la quantia a l'efecte de costes ha de ser un recurs excepcional i residual. Addicionalment, el principi de seguretat jurídica ha de prevaler en qualsevol cas. Proporciona a les parts de certesa sobre les conseqüències d'una eventual condemna en costes, la qual pot ajudar favorablement a definir la seva posició en la negociació d'un acord extrajudicial o en seu de mediació.

A la vista de tot plegat, la Confederació Espanyola d'Organitzacions Empresarials (CEOE), ha aprovat un document de posició en contra de la referida Proposició de Llei. Document al qual l'INSTITUT AGRÍCOLA ens hi hem adherit, pels perjudicis que es causen als litigants i consumidors. A mode de resum, dit document aconsella abordar una modificació en matèria de costes amb els següents objectius:

- Establir que la quantia en procediments inestimables serà en tot cas de 18.000 €, igual que ara. No obstant això, si qualsevol de les parts impugnes la quantia en els seus escrits inicials, el tribunal determinarà la quantia rellevant als efectes de costes a l'Audiència Prèvia després de sentir a les parts, basant-se per a això en l'interès econòmic real del procediment.
- Conservar el principi de venciment objectiu previst i, si escau, orientar qualsevol reforma a incorporar la jurisprudència i criteris dels nostres tribunals en favor del ciutadà.
- Incentivar que les parts solucionin els seus conflictes per elles mateixes, afavorint la litigació assenyada a través de l'intercanvi d'ofertes transaccionals que, en cas de ser rebutjades injustificadament, tinguin conseqüències en matèria d'imposició de costes judicials.